4 ทศวรรษ การเรียนการสอนภาษาสเปน ในประเทศไทย

อนิรุธ มงคลรัตน์

บทคัดย่อ

การเรียนการสอนภาษาสเปนในประเทศไทยดำเนินมายาวนานกว่า 40 ปี แต่ยังไม่มีการรวบรวมข้อมูลและสรุปเพื่อให้เห็นภาพพัฒนาการและการขยายตัวของการเรียนการสอนภาษาสเปนในประเทศไทยจากอดีตจนถึงปัจจุบันอย่างเด่นชัด บทความวิชาการนี้จึงประกอบด้วยวัตถุประสงค์หลัก 2 ประการคือ

ประการแรก เพื่อรวบรวมและสรุปให้เห็นพัฒนาการของการเรียนการสอนภาษาสเปนในประเทศไทยในระดับมหาวิทยาลัยและระดับมัธยมศึกษาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เริ่มจากประวัติ กระบวนการเรียนการสอน หลักสูตร

ประการที่สอง เพื่อคาดการณ์ทิศทางแนวโน้มการเรียนการสอนภาษาสเปนในประเทศไทยในอนาคต

Abstract

Spanish language instruction has been offered to students in Thailand for more than 40 years. However, the whole picture of instructional development and expansion has not been clearly presented yet. This article hence focuses on: summary and analysis of Spanish language instruction in Thailand at the secondary and undergraduate levels from the beginning to the present time, including historical background, instruction procedures, and course syllabuses; prospects and tendencies of Spanish language instruction in Thailand.

ประวัติ

การเรียนการสอนภาษาสเปนในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย เริ่มเป็นครั้งแรก ณ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เริ่มจาก พ.ศ. 2508 ได้เปิดอบรมภาษาสเปนสำหรับบุคคลทั่วไป แล้วพัฒนาเป็นการเปิดสอนในระดับปริญญาตรีเป็นวิชาโทใน พ.ศ. 2510 และยกระดับขึ้นเป็นวิชาเอกใน พ.ศ. 2518 โดยสาขาภาษาสเปนสังกัดภาควิชาภาษาตะวันตก ผู้ที่มีคุโณปการผลักดันอย่างยิ่งให้มีการเรียนการสอนภาษาสเปนในประเทศไทยอย่างจริงจัง คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เดโช อุตตรนที ดังได้มีการมอบรางวัลเงินทุนอนุสรณ์ ดร.เดโช อุตตรนที แก่นิสิตที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีที่ได้แต้มคะแนนสะสมภาษาสเปนยอดเยี่ยมในแต่ละปีดังที่ผู้เขียนเคยได้รับมา อันเป็นการแสดงความระลึกถึงพระคุณอาจารย์ และอาจารย์ชาวต่างชาติอีกท่านที่มีส่วนผลักดันการเรียนการสอนภาษาสเปนเรื่อยมาคือ บาทหลวง Eduardo Domínguez Suriá ซึ่งในภายหลังได้ย้ายไปประจำยังสาขาภาษาสเปน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงในเวลาต่อมา มีนิสิตทะยอยจบการศึกษาจากคณะอักษรศาสตร์และได้รับทุนจากรัฐบาลสเปนให้ไปศึกษาต่อที่ประเทศสเปนจำนวนหลายท่าน อาทิ ศ.ดร. สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์ อดีตอาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผู้ซึ่งได้รับการยอมรับและยกย่องในแวดวงวิชาการของไทย และอาจารย์ผู้สอนภาษาสเปนชาวไทยในระดับอุดมศึกษาทุกท่านต่างเคยได้รับทุนรัฐบาลสเปนผ่านทางหน่วยงานส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนาของประเทศสเปน (AECID: Agencia Española de Cooperación Internacional para el Desarrollo) อันเป็นหน่วยงานสังกัดกระทรวงต่างประเทศของประเทศสเปน หรือด้วยทุนลักษณะอื่นเพื่อไปศึกษาต่อยังประเทศสเปนในหลากหลายสาขาวิชา อาทิ การสอนภาษาสเปน การแปลและการล่าม ภาษาสเปนศึกษา

ภาษาศาสตร์ สเปนศึกษา ลาตินอเมริกันศึกษา และสาขาวิชาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ การบริหารจัดการวัฒนธรรม และการค้าระหว่างประเทศ

หลังจากได้มีการเปิดการเรียนการสอนภาษาสเปน ณ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ครั้งเปิดการสอนเป็นวิชาโทใน พ.ศ. 2510 หลังจากนั้น 10 ปี การเรียนการสอนภาษาสเปนในระดับปริญญาตรีได้ขยายตัวออกไปสู่มหาวิทยาลัยอื่นๆ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค กล่าวคือ พ.ศ. 2520 ได้จัดตั้งสาขาภาษาสเปนและเปิดสอนภาษาสเปนเป็นวิชาโทในระดับปริญญาตรี สังกัดภาควิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง และได้เปิดเป็นวิชาเอกต่อมาใน พ.ศ. 2543 ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว เป็นที่ทราบกันดีว่าภาษาสเปนเปิดสอนหลักสูตรปริญญาตรีเพียงสองสถาบันในระดับอุดมศึกษาดังกล่าวข้างต้นและเป็นสองสถาบันหลักที่เป็นกำลังสำคัญในการผลิตบุคลากรทางด้านภาษาสเปนในประเทศไทย

หลังจากนั้นการเรียนการสอนภาษาสเปนได้ขยายไปยังภูมิภาคอื่นๆ ของประเทศ มิได้จำกัดเฉพาะในกรุงเทพมหานคร กล่าวคือ พ.ศ. 2544 การเรียนการสอนภาษาสเปนได้ขยายไปยังภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้จัดตั้งสาขาภาษาสเปนและเปิดสอนภาษาสเปนเป็นวิชาเลือกเสรี สังกัดกลุ่มวิชาภาษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และใน พ.ศ. 2549 ได้เปิดการเรียนการสอนภาษาสเปนเป็นวิชาเอก ในปี พ.ศ. 2549 การเรียนการสอนภาษาสเปนได้ขยายไปยังภาคใต้ของประเทศ ได้เปิดการเรียนการสอนภาษาสเปนที่คณะการบริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต เป็นวิชาเลือกเสรี เน้นด้านการท่องเที่ยวและการโรงแรม

การเรียนการสอนภาษาสเปนได้ขยายไปยังภาคเหนือของประเทศ นั่นคือได้มีการจัดตั้งสาขาภาษาสเปน สังกัดภาควิชาภาษาตะวันตก คณะ

มนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ใน พ.ศ. 2550 เพื่อเปิดสอนรายวิชาภาษาสเปนเป็นวิชาเลือกเสรี

มหาวิทยาลัยทั้งห้าแห่งดังกล่าวข้างต้นต่างได้รับการสนับสนุนและความช่วยเหลือจากหน่วยงานส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนาของประเทศสเปน (AECID: Agencia Española de Cooperación Internacional para el Desarrollo) ในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนส่งอาจารย์ชาวต่างชาติมาประจำเพื่อร่วมสอนในรายวิชาต่างๆ ที่มหาวิทยาลัยกำหนด อันยังประโยชน์แก่นิสิตนักศึกษาเพื่อได้สัมผัสและฝึกการใช้ภาษาสเปนกับเจ้าของภาษาอีกทางหนึ่ง

ท้ายสุด การเรียนการสอนภาษาสเปนได้รับการเล็งเห็นความสำคัญและได้ขยายสู่มหาวิทยาลัยในส่วนกลางอีกหนึ่งแห่งคือ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในปี พ.ศ. 2548 รองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิโชค วรานุสันติกูล อดีตคณบดีคณะศิลปศาสตร์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดำรงค์ อดุลยฤทธิกุล อดีตรองคณบดีฝ่ายวางแผนและงบประมาณในขณะนั้น ได้สนับสนุนให้มีการเปิดสอนภาษาสเปนสำหรับบุคคลทั่วไปในโครงการวิชาการบริการทางสังคม และอาจารย์อีกสองท่านที่มีส่วนผลักดันให้เปิดการเรียนการสอนภาษาสเปนในหลักสูตรสำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อ. อดิศร หมวกพิมาย หัวหน้าภาควิชาประวัติศาสตร์ และอาจารย์นุชธิดา ราศีวิสุทธิ์ อาจารย์ประจำสังกัดภาควิชาประวัติศาสตร์ จนทำให้ในปี พ.ศ. 2551ได้มีการเปิดสอนรายวิชาโทสเปนและลาตินอเมริกันศึกษา สังกัดภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

นอกเหนือจากนี้ ยังมีการเปิดสอนภาษาสเปนเป็นวิชาเลือก สังกัดในคณะต่างๆในสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ อาทิ สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ และนอกเหนือจาก

สถาบันที่กล่าวถึงแล้วนั้น ยังมีการเปิดสอนภาษาสเปนสำหรับบุคคลทั่วไปในสถาบันต่างๆ อาทิ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นอกเหนือจากนี้ ยังเล็งเห็นได้ว่าภาษาสเปนยังเป็นภาษาที่สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งในประเทศไทยแสดงความจำนงเพื่อเปิดสอน[1] ในหลายสาขา เช่น การแปลและการล่าม เป็นต้น และโครงการพัฒนากำลังคนด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สังกัดมหาวิทยาลัยศิลปากร ได้มีการระบุในรายละเอียดทุนเรียนดีด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทยประจำปี 2553 กำหนดให้ภาษาสเปนเป็นสาขาด้านภาษาแขนงวิชาภาษาที่ขาดแคลนและจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศ[2] ร่วมกับอีกสองภาษาคือ ภาษาโปรตุเกสและภาษารัสเซีย

ระดับอุดมศึกษา

โครงสร้างหลักสูตรของรายวิชาภาษาสเปนในสถาบันระดับอุดมศึกษาที่ได้เปิดสอนภาษาสเปน สามารถจำแนกตามระดับวิชาเอกและวิชาโท แบ่งออกได้เป็น[3] ดังนี้

เปิดสอนภาษาสเปนเป็นวิชาเอกและวิชาโท ได้แก่

สาขาภาษาสเปน ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สาขาภาษาสเปน ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

---

[1] รายละเอียดทุนโครงการพัฒนากำลังคนด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ทุนเรียนดีมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย) ระดับปริญญาโท-เอก ในต่างประเทศประจำปีงบประมาณ 2553 ปีการศึกษา 2553

[2] รายละเอียดทุนโครงการพัฒนากำลังคนด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ทุนเรียนดีมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย) ระดับปริญญาโท-เอก ในต่างประเทศประจำปีงบประมาณ 2553 ปีการศึกษา 2553

[3] ข้อมูล ณ เดือนมีนาคม พ.ศ. 2553

สาขาวิชาภาษาสเปน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

เปิดสอนภาษาสเปนเป็นวิชาโท ได้แก่

วิชาโทสเปนและลาตินอเมริกันศึกษา ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เนื้อหาหลักสูตร

ทุกสถาบันที่เปิดสอนภาษาสเปนยังคงเน้นวิชาพื้นฐานเป็นรายวิชาภาษา อันเป็นปัจจัยเบื้องต้นต่อการพัฒนาการเรียนรู้สู่สาขาที่เกี่ยวข้องในระดับที่สูงขึ้น ประกอบด้วยไวยากรณ์และการฝึกทั้ง 4 ทักษะ อย่างไรก็ตาม ได้แบ่งรายวิชาด้านภาษาออกมาในจำนวนรายวิชาที่แตกต่างกัน กล่าวคือ

เปิดสอนภาษาสเปนเป็นวิชาเอก

สาขาภาษาสเปน ภาควิชาภาษาตะวันตก แบ่งรายวิชาออกเป็น 8 รายวิชา[4]

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิชาเอกบังคับ ภาษาสเปน 1/ ภาษาสเปน 2/ ภาษาสเปน 3/ ภาษาสเปน 4/ ภาษาสเปน 5/ ภาษาสเปน 6/ ภาษาสเปน 7/ ภาษาสเปน 8

สาขาวิชาภาษาสเปน ภาควิชาภาษาตะวันตกแบ่งรายวิชาออกเป็น 8 รายวิชา[5]

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

---

[4] โครงสร้างหลักสูตร '51 สาขาวิชาภาษาสเปน คณะอักษรศาสตร์ ภาควิชาภาษาตะวันตก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

[5] หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต และหลักสูตรวิชาโท สาขาวิชาภาษาสเปน (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2550) คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

วิชาเอกบังคับ ภาษาสเปนพื้นฐาน 1/ ภาษาสเปนพื้นฐาน 2/ ภาษาสเปนพื้นฐาน 3/ ภาษาสเปนพื้นฐาน 4/ ภาษาสเปนระดับกลาง 1/ ภาษาสเปนระดับกลาง 2/ ภาษาสเปนระดับสูง 1/ ภาษาสเปนระดับสูง 2

สาขาวิชาภาษาสเปน แบ่งรายวิชาออกเป็น 7 รายวิชา[6]

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

วิชาเอกบังคับ ภาษาสเปนขั้นพื้นฐาน 1/ ภาษาสเปนขั้นพื้นฐาน 2/ ภาษาสเปนขั้นพื้นฐาน 3/ ภาษาสเปนขั้นกลาง 1/ ภาษาสเปนขั้นกลาง 2/ ภาษาสเปนขั้นกลาง 3/ ภาษาสเปนขั้นสูง 1

เปิดสอนภาษาสเปนเป็นวิชาโท

วิชาโทสเปนและลาตินอเมริกันศึกษา แบ่งรายวิชาออกเป็น 6 รายวิชา[7]

ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วิชาโทบังคับ ภาษาสเปน 1/ ภาษาสเปน 2/ ภาษาสเปน 3/ ภาษาสเปน 4

วิชาเลือก ภาษาสเปน 5/ ภาษาสเปน 6

หลังจากที่ผู้เรียนได้ศึกษารายวิชาภาษาครบตามกำหนดแล้ว หรือขณะกำลังเรียนรายวิชาภาษาอยู่ ผู้เรียนจึงจะสามารถเลือกเรียนรายวิชาที่สนใจเกี่ยวกับภาษาสเปนและประเทศที่พูดภาษาสเปน[8]ต่อไป แบ่งได้เป็น 4 หมวดใหญ่ คือ

---

[6] หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสเปน (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2549) คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

[7] หลักสูตร พ.ศ. 2552 วิชาโท สาขาวิชาสเปนและละตินอเมริกันศึกษา ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

[8] ประเทศที่กำหนดให้ภาษาสเปนเป็นภาษาราชการประกอบด้วย 20 ประเทศ คือทวีปอเมริกาเหนือ

- วรรณคดี
- อารยธรรม/ประวัติศาสตร์
- ภาษาศาสตร์
- วัตถุประสงค์เฉพาะด้าน

ขณะที่การเรียนการสอนวิชาโทสเปนและลาตินอเมริกันศึกษา ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีลักษณะสหสาขาวิชาคู่กับมิติทางด้านประวัติศาสตร์เป็นหลัก

ระดับมัธยมศึกษา

การเรียนการสอนภาษาสเปนในระดับมัธยมศึกษามีลักษณะเป็นวิชาเลือกเสรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหนาคร อันเป็นผลมาจากความพยายามของสำนักงานว่าการกรุงเทพมหานครตั้งแต่ พ.ศ. 2548 โดยเริ่มจากสามโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร คือ

- โรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ เขตจตุจักร
- โรงเรียนบ้านบางกะปิ เขตบางกะปิ
- โรงเรียนพระยามนธาตุราชศรีพิจิตร์ เขตบางบอน (Batalla, 2006: 155)

โรงเรียนนำร่องเปิดสอนหลักสูตรสายศิลป์-สเปนในปี พ.ศ. 2552 คือ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา เขตพญาไท เป็นความร่วมมือกับคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเพื่อเปิดสอนหลักสูตรดังกล่าวขึ้นเพื่อ

ประกอบด้วย 1) เม็กซิโก, 2) กัวเตมาลา, 3) ฮอนดูรัส, 4) เอล ซัลวาดอร์, 5) นิคารากัว, 6) คอสตาริกา, 7) ปานามา, 8) คิวบา, 9) สาธารณรัฐโดมินิกัน และรวมถึงเกาะเปอโตริโก เขตปกครองพิเศษของสหรัฐอเมริกา ทวีปอเมริกาใต้ ประกอบด้วย 1) โคลอมเบีย, 2) เวเนซูเอลา, 3) เปรู, 4) เอกวาดอร์, 5) โบลิเวีย, 6) อาร์เจนตินา, 7) ชิลี, 8) อุรุกวัย, 9) ปารากวัย ทวีปยุโรป ประกอบด้วย 1) สเปน ทวีปแอฟริกา ประกอบด้วย 1) อิเควทอเรียลกินี

เป็นการรับสนองพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีที่ทรงเป็นห่วงว่าประเทศไทยขาดแคลนบุคลากรด้านภาษาสเปน

โรงเรียนมัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์ เขตประเวศ ได้รับความร่วมมือและการสนับสนุนจากสาขาวิชาภาษาสเปน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เพื่อเปิดสอนวิชาภาษาสเปน และโรงเรียนนาคนาวาอุปถัมภ์ เขตสวนหลวง อยู่ในขั้นตอนการประสานงานเพื่อเปิดสอนต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้เสนอแก่คณะทำงานศึกษาแอดมิสชั่นส์ฟอรั่ม ประจำปีการศึกษา 2553 ของที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.) ว่าในส่วนของความถนัดทางด้านภาษา (PAT7) ขอให้เพิ่มสอบภาษาสเปนอีก 1 วิชา เพราะขณะนี้มีโรงเรียนเปิดสอนวิชาภาษาสเปนเพิ่มมากขึ้น จะได้เป็นแรงจูงใจให้เด็กตั้งใจเรียนเพิ่มขึ้น[9]

บทสรุปคาดการณ์ทิศทางการเรียนการสอนภาษาสเปนในประเทศไทยในอนาคต แบ่งออกเป็น

สถานการณ์ข้อเท็จจริงในประเทศไทย

สถานการณ์ข้อเท็จจริงในต่างประเทศ

สถานการณ์ข้อเท็จจริงในประเทศไทย

จำนวนผู้เรียนที่เลือกเรียนภาษาสเปนมีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังตัวเลขจำนวนนิสิตทั้งสี่ชั้นปีที่เลือกเรียนภาษาสเปนเป็นวิชาเอกในคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีจำนวนมากถึงกว่า 100 คนในปี พ.ศ. 2553

การขยายตัวการเรียนการสอนจากระดับอุดมศึกษาไปสู่ระดับมัธยมศึกษาได้แสดงผลออกมาเป็นรูปธรรม กล่าวคือ สำนักการศึกษากรุงเทพ-มหานคร เล็งเห็นถึงความสำคัญของการเรียนภาษาต่างชาติในระดับ

---

[9] มติชนรายวัน ปีที่ 32 ฉบับที่ 11430

มัธยมศึกษา จึงผลักดันให้มีการเรียนการสอนภาษาต่างชาติ อาทิ ภาษาจีน ภาษาอาหรับ ภาษาสเปน ตลอดจนภาษาญี่ปุ่น ในส่วนของการเรียนการสอนภาษาสเปนนั้น ได้เริ่มมาตั้งแต่ พ.ศ. 2548 ให้มีเปิดการเรียนการสอนภาษาสเปนในโรงเรียนสังกัดสำนักการศึกษากรุงเทพมหานครจำนวน 3 โรงเรียนดังกล่าวข้างต้นและในโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา

โรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยหลายแห่งได้เปิดให้มีการเรียนการสอนภาษาสเปนเป็นวิชาเลือกสำหรับนักเรียนทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา อาทิ โรงเรียนนานาชาติกรุงเทพ (ISB) และโรงเรียนนานาชาติร่วมฤดี (RIS)

ในการเปิดสอนภาษาสเปนสำหรับบุคคลทั่วไป จำนวนผู้สนใจเรียนภาษาสเปนในมหาวิทยาลัยต่างๆ ในส่วนกลางมีการสมัครเรียนต่อเนื่องตลอดทั้งปีและปริมาณผู้เรียนมีระดับคงที่ตลอดจนถึงเพิ่มขึ้น สถาบันอุดมศึกษาในส่วนกลางที่เปิดสอนภาษาสเปนสำหรับบุคคลทั่วไปได้แก่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีความต่อเนื่องและปริมาณผู้เรียนมีระดับคงที่และเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และสามารถเปิดได้หลายระดับนอกเหนือจากภาษาสเปนพื้นฐาน อันสะท้อนให้เห็นถึงความต้องการเรียนและความสนใจภาษาสเปนในหมู่ชาวไทยด้วยเหตุผลต่างๆ เหตุผลส่วนหนึ่งของผู้สนใจเรียนภาษาสเปนเกี่ยวเนื่องกับสถานการณ์ข้อเท็จจริงของภาษาสเปนในต่างประเทศที่จะกล่าวถึงต่อไป

ทางด้านจำนวนนักท่องเที่ยวจากประเทศที่พูดภาษาสเปนที่ได้เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จำแนกจำนวนนักท่องเที่ยวตามรายประเทศที่พูดภาษาสเปน แบ่งได้เป็น

ประเทศ	พ.ศ.2550	พ.ศ. 2549	พ.ศ. 2548	พ.ศ. 2547
สเปน	82,111 คน	69,658 คน	51,135 คน	51,910 คน
อาร์เจนตินา	6,704 คน	4,327 คน	3,487 คน	3,979 คน
ประเทศในทวีปอเมริกา (ยกเว้น สหรัฐฯ แคนาดา บราซิล อาร์เจนตินา)	33,194 คน	29,862 คน	25,038 คน	25,737 คน

แหล่งข้อมูล: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

จากตารางข้อมูลข้างต้น ทำให้ตระหนักถึงความสัมพันธ์ของจำนวนนักท่องเที่ยวจากประเทศที่พูดภาษาสเปนกับศักยภาพของประเทศไทยทั้งในมิติการมาเยือนเพื่อการท่องเที่ยว ตลอดจนการท่องเที่ยว ประกอบกับเหตุผลอื่นๆ อาทิ การค้า การลงทุน ธุรกิจ การแลกเปลี่ยนความร่วมมือระหว่างไทยกับประเทศที่พูดภาษาสเปน จึงเห็นควรพิจารณามิตินี้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญอีกด้านหนึ่งที่เห็นควรสนับสนุนให้คนไทยและนักเรียนไทยได้เรียนภาษาสเปนเพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ได้ประกอบวิชาชีพในด้านการท่องเที่ยวหรือกิจกรรมที่เกี่ยวเนื่องกับการปฏิสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวจากประเทศที่พูดภาษาสเปนในมิติต่างๆ เพื่อการสื่อสารระหว่างกันเป็นภาษาสเปน นอกเหนือจากภาษาอังกฤษ

สถานการณ์ข้อเท็จจริงในต่างประเทศ

จากจำนวนผู้พูดภาษาสเปนทั้งที่เป็นภาษาแม่และภาษาที่สองในประเทศต่างๆ มีมากกว่า 450 ล้านคน[10] ภาษาสเปนจึงเป็นภาษาที่มีผู้พูดมากในลำดับต้นๆ ของโลก และเป็นภาษาราชการใน 20 ประเทศ คือ

ในทวีปอเมริกาเหนือ ประกอบด้วย

[10] United Nations Educational Scientific and Cultural Organization. *Winners and Losers.* http://www.unesco.org/courier/2000_04/uk/doss03.htm

1) เม็กซิโก
2) กัวเตมาลา
3) ฮอนดูรัส
4) เอล ซัลวาดอร์
5) นิคารากัว รวมถึงเกาะเปอโตริโก เขตปกครองพิเศษของสหรัฐอเมริกา
6) คอสตาริกา
7) ปานามา
8) คิวบา
9) สาธารณรัฐโดมินิกัน

ทวีปอเมริกาใต้ ประกอบด้วย

1) โคลอมเบีย
2) เวเนซูเอลา
3) เปรู
4) เอกวาดอร์
5) โบลิเวีย
6) ชิลี
7) อุรุกวัย
8) ปารากวัย
9) อาร์เจนตินา

ทวีปยุโรป ประกอบด้วย

1) สเปน

ทวีปแอฟริกา ประกอบด้วย

1) อิเควทอเรียลกินี

โดยเฉพาะในกรณีของประเทศสหรัฐอเมริกามีความน่าสนใจอย่างยิ่ง นั่นคือจำนวนผู้พูดภาษาสเปนเป็นภาษาแม่ มีประมาณ 34 ล้านคน[11] และถือว่าเป็นประเทศที่มีผู้พูดภาษาสเปนมากที่สุดเป็นอันดับ 5 รองจากประเทศเม็กซิโก (ประมาณ 106 ล้านคน), สเปน (ประมาณ 45 ล้านคน), โคลอมเบีย (ประมาณ 45 ล้านคน), และอาร์เจนตินา (ประมาณ 39 ล้านคน) (World Bank, 2008: online) จึงเป็นสิ่งที่สนับสนุนส่งเสริมให้ภาษา

[11] U.S. Census Bureau. U.S. Census Bureau 2008 American Community Survey. http://factfinder.census.gov

สเปนในประเทศสหรัฐอเมริกาและกลุ่มผู้พูดภาษาสเปนมีบทบาทสร้างพลังต่อรองในปริบททางสังคมต่างๆ ทั้งในระดับมลรัฐและระดับประเทศ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการเมือง กฎหมาย สังคม วัฒนธรรม ดนตรี โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และอื่นๆ ด้วยจำนวนประชากรที่พูดภาษาสเปนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้บทบาทความสำคัญของภาษาสเปนในสหรัฐอเมริกามีลักษณะพฤตินัย (de facto) ดังพบการใช้ทั่วไปในสังคม อาทิ ป้ายโฆษณาและสื่อสิ่งพิมพ์ของรัฐมีการแปลเป็นภาษาสเปนเพิ่มเติมคู่ไว้กับภาษาอังกฤษ จึงยิ่งมีส่วนเป็นแรงผลักดันสำคัญทำให้การเรียนการสอนภาษาสเปนในประเทศสหรัฐอเมริกาและในระดับโลกขยายไปในวงกว้างอย่างกว้างขวาง

ด้านการสื่อสารทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ด้วยข้อเท็จจริงที่จำนวนประชากรที่พูดภาษาสเปนมีจำนวนมหาศาลทั่วทั้งโลก จึงทำให้สถิติผู้ใช้ภาษาสเปนในสื่ออินเทอร์เน็ตทั่วโลกเป็นลำดับที่ 3 ด้วยจำนวนผู้ใช้รวมประมาณ 136 ล้านคน (ณ วันที่ 30 กันยายน 2552) รองจากภาษาอังกฤษและภาษาจีน[12]

ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐนั้น รัฐบาลสเปนพยายามผลักดันให้มีการเรียนการสอนภาษาสเปนเพิ่มขึ้นในระดับโลก อันยังผลเป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมสเปนทั้งในประเทศที่พูดภาษาสเปนและในต่างประเทศ นอกเหนือจากการให้ทุนผ่านทางหน่วยงานส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา (AECID)[13] ที่ได้กล่าวถึงข้างต้น และจัดตั้งสถาบันเซร์บันเตส (Instituto Cervantes) ในพ.ศ. 2533 ตามนามนักเขียนคนสำคัญของประเทศสเปน คือ Miguel de Cervantes Saavedra เจ้าของผลงานก้องโลกเรื่อง *Don Quixote*[14] เพื่อเป็นสถาบันหลักในการผลักดันการเผยแพร่วัฒนธรรมสเปนและภาษาสเปนในระดับโลก พร้อมทั้งแสวงหาความร่วม

---

[12] Internet World Stats. World Internet Usage and Population Statistics. http://www.internetworldstats.com/stats7.htm

[13] ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับทุนการศึกษา สามารถสืบค้นได้ที่ http://www.aecid.es/web/es/becas

มือกับนานาประเทศเพื่อสร้างเครือข่ายการสนับสนุนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว สถาบันเซร์บันเตสได้แสดงข้อมูลที่น่าสนใจในรายงานประจำปี 2549-2550 ว่าจำนวนผู้เรียนภาษาสเปนในโลกมีเพิ่มขึ้นเรื่อยมา เช่น ใน พ.ศ. 2549 มีจำนวนผู้เรียนภาษาสเปนทั่วโลกประมาณ 14 ล้านคนใน 86 ประเทศทั่วโลก (Instituto Cervantes, 2006: 25) และตั้งแต่ พ.ศ. 2553 เป็นต้นไปรัฐบาลบราซิลประกาศให้ภาษาสเปนเป็นวิชาบังคับสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายตามแผนการเตรียมตัว 5 ปีนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549[15] เป็นต้นมา ด้วยเหตุผลทางที่ตั้งภูมิรัฐศาสตร์ที่ติดกับประเทศที่พูดภาษาสเปนถึง 7 ประเทศ ได้แก่ เวเนซูเอลา โคลอมเบีย เปรู โบลิเวีย อาร์เจนตินา ปารากวัย และอุรุกวัย และเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศในกลุ่มลาตินอเมริกา จึงยิ่งทำให้ปริมาณนักเรียนภาษาสเปนในโลกเพิ่มปริมาณขึ้นด้วยจำนวนประชากรอันมหาศาลของประเทศบราซิล

อีกประเทศที่ผลักดันความร่วมมือระหว่างประเทศผ่านการให้ทุนการศึกษา คือกระทรวงต่างประเทศ ประเทศเม็กซิโก[16] ได้ประกาศรับสมัครเพื่อมอบทุนการศึกษาให้แก่นักศึกษาไทยไปศึกษาต่อยังประเทศเม็กซิโกในหลากหลายสาขาวิชา มิได้จำกัดเฉพาะด้านภาษาสเปน ในมิติทางการระหว่างประเทศ ได้มีการระบุให้ภาษาสเปนเป็นภาษาราชการในหลายองค์กรระหว่างประเทศ อาทิ องค์การสหประชาชาติ สหภาพยุโรป องค์การรัฐอเมริกัน ตลอดจนเป็นภาษาในระดับปฏิบัติการในหลากหลายองค์กร

ด้วยเหตุผลที่ได้กล่าวมาดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับสถานการณ์การเรียนภาษาต่างประเทศในปัจจุบันและอนาคต ทำให้ได้รับข้อสังเกตอีกประการหนึ่ง นั่นคือนอกเหนือจากการเรียนภาษาอังกฤษอันมีบทบาทเป็น

---

[14] สะกดตามชื่อที่ใช้ในภาษาอังกฤษ แต่ในภาษาสเปนปัจจุบัน สะกดเป็น Don Quijote ใช้อักษร j แทน x

[15] Ministry of Education, Brazilian Government. Espanhol será obrigatório no ensino médio. http://portal.mec.gov.br/index.php?option=com_content&task=view&id=3785

[16] ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับทุนการศึกษา สืบค้นได้ที่ http://becas.sre.gob.mx

ภาษาสากลของโลกในการติดต่อสื่อสารระหว่างกันของประเทศต่าง ๆ แล้ว การเรียนภาษาต่างชาติอื่นเพิ่มเติมยังประโยชน์ต่อผู้เรียนให้ได้มีโอกาสในการทำงาน และเปิดช่องทางให้กว้างขึ้นในการรับข้อมูลที่หลากหลายเพิ่มเติม อันมีผลต่อการเพิ่มศักยภาพทางสติปัญญาและวิจารณญาณในการรับข้อมูลที่หลากหลายในชีวิตประจำวันอีกหนึ่งทางด้วย

มิติในโอกาสทางวิชาชีพ นอกเหนือจากตำแหน่งอาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัยที่ได้กล่าวมาก่อนหน้าแล้ว ผู้เรียนภาษาสเปนปัจจุบันประกอบอาชีพทางด้านการท่องเที่ยว อาทิ มัคคุเทศก์ ผู้ประกอบการท่องเที่ยว ล่ามนักแปล ทำงานในบริษัทเอกชนที่ส่งเสริมการค้ากับประเทศที่พูดภาษาสเปน ไม่ว่าจะเป็นบริษัทตัวแทนนายหน้าทางการค้า (trading companies) อาทิ บริษัทในกลุ่มเครือเจริญโภคภัณฑ์ บริษัทจัดหาวัตถุดิบและสินค้า (sourcing agents) ป้อนตลาดประเทศที่พูดภาษาสเปน เช่น บริษัท El Corte Inglés ซึ่งเป็นห้างขนาดใหญ่ในประเทศสเปนที่มีสำนักงานจัดหาวัตถุดิบและสินค้าในประเทศไทย เป็นต้น ทำงานด้านสายการบิน องค์กรระหว่างประเทศ สถานทูตต่าง ๆ[17] ตลอดจนกระทรวงการต่างประเทศของไทย

จากข้อเท็จจริงด้านความต้องการและความจำเป็นในการเรียนภาษาสเปนด้วยสถานการณ์ในระดับโลก ตามจำนวนประชากรรวมที่พูดภาษาสเปนในระดับโลก และบทบาทของกลุ่มประเทศที่พูดภาษาสเปนทั้งที่เป็นภาษาราชการและมิใช่ภาษาราชการก็ตามดังที่ได้กล่าวมา อาทิ ประเทศสเปนซึ่งถือเป็นประเทศมีบทบาทสำคัญเป็นลำดับที่ 5 ของทวีปยุโรป[18] และเป็นลำดับที่ 9 ของโลกจากขนาดเศรษฐกิจของประเทศ และสหรัฐ-อเมริกาในฐานะที่เป็นผู้นำของโลกในมิติต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเศรษฐกิจ ดังเช่นที่นักศึกษาที่เรียนภาษาสเปนบางคนได้เตรียมตัวเรียน

---

[17] สถานเอกอัครราชทูตของประเทศที่พูดภาษาสเปนเป็นภาษาราชการที่มีที่ตั้งในประเทศไทย มีจำนวนทั้งสิ้น 7 แห่ง ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2553 ได้แก่ อาร์เจนตินา คิวบา ชิลี เม็กซิโก ปานามา เปรู สเปน

ภาษาสเปนจากประเทศไทย เพื่อหวังว่าหลังจบการศึกษาจะได้มีโอกาสในการทำงานที่ประเทศสหรัฐอเมริกา ตามคุณสมบัติตำแหน่งงานที่ระบุถึงผู้สมัครที่มีความรู้ภาษาสเปนจะได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษ ประกอบกับสถานการณ์การเรียนการสอนภาษาสเปนในประเทศไทยที่มีหน่วยงานภาครัฐเป็นผู้กำหนดนโยบายในการเรียนการสอนภาษาต่างชาติในประเทศทั้งในระดับประเทศ อาทิ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และระดับย่อยลงมา อาทิ สำนักงานว่าการกรุงเทพมหานคร อันเป็นการวางโครงสร้างหลักสูตรของการเรียนการสอนภาษาสเปนให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้นในปัจจุบัน จึงยิ่งเป็นการตอกย้ำให้เห็นถึงความสำคัญการเรียนการสอนภาษาสเปนในประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง พร้อมทั้งมีสถาบันอุดมศึกษาทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคที่เปิดโอกาสให้มีการเรียนการสอนภาษาสเปนในปัจจุบัน เป็นแรงขับเคลื่อนยิ่งยวดในทางปฏิบัติให้เกิดผลเห็นเป็นรูปธรรมต่อการผลิตบุคลากรและผลงานทางวิชาการให้มีความหลากหลาย อันเป็นแนวทางหลักต่อการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาสเปน พร้อมทั้งการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากรัฐบาลสเปนผ่านทางหน่วยงานส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนาของประเทศสเปน ไม่ว่าจะเป็นทุนการศึกษาและการส่งบุคลากรสนับสนุนด้านการสอนไปประจำยังสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ จึงยิ่งทำให้เห็นถึงทิศทางการเรียนการสอนภาษาสเปนว่ามีแนวโน้มพลวัตเชิงบวก และการพัฒนาการการเรียนการสอนภาษาสเปนในประเทศไทยจะยังคงมีลักษณะการเจริญเติบโตขยายตัวอย่างค่อยเป็นค่อยไปทั้งในระดับอุดมศึกษาและระดับเตรียมอุดมศึกษาของไทยต่อไปในศตวรรษที่ 21

---

[18] ตามผลิตภัณฑ์มูลรวมภายในประเทศ (GDP) ประจำปี 2552 รองจากประเทศสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น จีน เยอรมัน ฝรั่งเศส สหราชอาณาจักร อิตาลี บราซิล http://siteresources.worldbank.org DATASTATISTICS/Resources/GDP.pdf (World Bank, 2010: online)

บรรณานุกรม

"สพฐ. ขอเพิ่มสอบภาษาสเปน ใน PAT7" มติชนรายวัน. วันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2552 ปีที่ 32 ฉบับที่ 11430

ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์. (2552). *หลักสูตรวิชาโทปี 2552 สาขาวิชาสเปนและละตินอเมริกันศึกษา.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สาขาภาษาสเปน กลุ่มวิชาภาษา คณะมนุษยศาสตร์. (2549). *หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสเปน (หลักสูตรใหม่ พ.ศ. 2549).* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สาขาภาษาสเปน, คณะมนุษยศาสตร์. (2550). *หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตและหลักสูตรวิชาโท*

สาขาวิชาภาษาสเปน (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2550). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย รามคำแหง.

สาขาภาษาสเปน, ภาควิชาภาษาตะวันตก, คณะอักษรศาสตร์. (2551). *โครงสร้างหลักสูตร '51 สาขาวิชาภาษาสเปน.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานบริหารโครงการพัฒนากำลังคนด้านมนุษยศาสตร์และสังคม-ศาสตร์. (2553). *รายละเอียดทุนโครงการพัฒนากำลังคนด้านมนุษย-ศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ทุนเรียนดีมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย) ระดับปริญญาโท-เอกในต่างประเทศประจำปีงบประมาณ 2553 ปีการศึกษา 2553.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Batalla Candás, C. (2006). Instituto Cervantes, El Español en Tailandia. *Enciclopedia del español en el mundo. Anuario del Instituto Cervantes 2006-2007.* Madrid: Plaza & Janés.

De Cervantes, M. (c1998). *Don Quijote de la Mancha: edición,*

Alberto Blecua, Andrés Pozo. Madrid: Espasa Calpe.

Instituto Cervantes (2006). Español en Cifras. *Enciclopedia del español en el mundo. Anuario del Instituto Cervantes 2006-2007.* Madrid: Plaza & Janés.

อินเตอร์เนท

2008 American Community Survey. *U.S. Census Bureau 2008 American Community Survey*. [online]. Available from: http://factfinder.census.gov/servlet [Accessed 20/3/10].

Internet World Stats. *Top Ten Languages Used in the Web (Number of Internet Users by Language)*. [online]. Available from: http://www.internetworldstats.com/stats7.htm [Accessed 20/3/10].

Ministry of Education, Brazilian Government. *Espanhol será obrigatório no ensino médio*. [online] Available from: http://portal.mec.gov.br/index.php?option=com_content&task=view&id=3785 [Accessed 20/4/10].

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). (2010). *¿Quién habla qué ?* [online]. Available from: http://www.unesco.org/courier/2000_04/uk/doss03.htm/ [Accessed 20/3/10].

United Nations Educational Scientific and Cultural Organization. *Winners and Losers*. [online]. Available from: http:/www.unesco.org/courier/2000_04/uk/doss03.htm [Accessed 25/3/10].

U.S. Census Bureau. *Fact Sheet*. [online]. Available from: http://

factfinder.census.gov [Accessed 25/3/10].

World Bank. *Countries and Economies*. [online]. Available from: http://data.worldbank.org/country [Accessed 22/4/10].

Faculty of Liberal Arts, Thammasat University. http://www.arts.tu.ac.th

Faculty of Arts, Chulalongkorn University. http://www.arts.chula.ac.th

Faculty of Humanities, Ramkamhaeng University. http://www.hum.ru.ac.th

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Khon Kaen. http://www.huso.kku.ac.th

Faculty of Huamnities, Chiang Mai University. http://www.human.cmu.ac.th

Instituto Cervantes. www.cervantes.es